

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานด้วยวิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้ผู้บริหารนำไปเป็นแนวทางการบริหารโรงเรียน วิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่นำมาใช้ครั้งนี้มีลักษณะสำคัญคือให้ผู้ที่อยู่กับปัญหา มาร่วมกันวิเคราะห์หาตัวบ่งชี้ร่วมกับผู้วิจัยและนักวิชาการ โดยมีขั้นตอนสำคัญของการวิจัยอยู่ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการ ขั้นกำหนดกรอบตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ขั้นพัฒนาตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานด้วยวิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และขั้นตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มีการรวบรวมข้อมูลประกอบกระบวนการ PAR โดยการเข้าไปสำรวจข้อมูลในโรงเรียนกลุ่มผู้แทน จำนวน 4 ช่วง และจัดสนทนากลุ่ม จำนวน 7 ครั้ง

ประชากรของการวิจัยเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร จำนวน 49 โรงเรียน ประชากรถูกแบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 เป็นโรงเรียนของกลุ่มผู้แทนเข้าร่วม

กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จำนวน 3 โรงเรียน มีกลุ่มผู้แทน จำนวน 30 คน ร่วมกำหนดตัวบ่งชี้ขั้นต้นจากกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้แทน ซึ่งตัวบ่งชี้แต่ละข้อจะหมายถึงข้อความที่บ่งชี้ถึงผลการดำเนินงานที่บรรลุเป้าหมายที่ใช้วิธีการที่ดีที่สุดและใช้ทรัพยากรที่น้อยที่สุดในการบริหาร โรงเรียนที่ยึดหลักการกระจายอำนาจ มุ่งเน้นให้มีการตัดสินใจร่วมกันทั้งด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป จากนั้นให้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2 ซึ่งเป็นโรงเรียนที่เหลือทั้งหมด 46 โรงเรียน มีผู้ให้ข้อมูลจำนวน 690 คน ตอบแบบสอบถามที่เกิดจากการนำตัวบ่งชี้ขั้นต้นมาถามความคิดเห็นด้านความเหมาะสมของตัวบ่งชี้แต่ละข้อเพื่อตรวจสอบและยืนยันความเหมาะสม

ผลที่ได้ขั้นสุดท้ายได้ตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ด้วยวิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จำนวน 27 ข้อ แยกเป็นแต่ละด้านดังนี้ (1) ด้านการบริหารวิชาการ จำนวน 8 ข้อ (2) ด้านการบริหารงบประมาณ จำนวน 7 ข้อ (3) ด้านการบริหารงานบุคคล จำนวน 5 ข้อ และ (4) ด้านการบริหารทั่วไป จำนวน 7 ข้อ ทั้งนี้ ตัวบ่งชี้ทั้ง 27 ข้อ ผู้วิจัยได้นำเสนอตัวอย่างการดำเนินงานที่เชื่อได้ว่าโรงเรียนทุกขนาดทั่วประเทศสามารถนำไปเป็นแนวทางการดำเนินงานบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานได้เป็นอย่างดี

การพัฒนาตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานด้วยวิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม PAR ครั้งนี้ เป็นการวิจัยที่มีการเรียนรู้ เป็นการเก็บข้อมูลร่วมกันเป็นหมู่คณะในแง่ของการสร้างองค์ความรู้โดยให้คนที่อยู่กับปัญหาเป็นศูนย์กลางจึงเป็นวิธีการที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการพัฒนาหรือแก้ปัญหของคนที่อยู่กับปัญหาในบริบทที่ตรงสภาพจริง พบว่า ผู้เข้าร่วมเป็นกลุ่มผู้แทนที่เข้าร่วมกระบวนการ PAR มีเจตคติต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานหลังวิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม PAR มากกว่าก่อนวิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม PAR อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การยอมรับดังกล่าวจะส่งผลต่อเนื่องไปถึงการพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ยั่งยืน ซึ่งโรงเรียนอื่น ๆ นอกเหนือจากโรงเรียนกลุ่มผู้แทนก็สามารถนำไปเป็นแบบอย่างได้ยังผลให้เกิดประโยชน์ต่อวงการศึกษาต่อไป

This dissertation addresses the development of school-based management efficiency indicators by participatory action research, in a form suitable for use by school administrators for more effective school management. The most important theme of the participatory action research is that persons involved in problem solving, together with researchers and scholars, are able to share approaches to identifying efficiency indicators in a four-step process. Step one is preparation. In step two, the indicators of efficient management are defined. The development of those indicators takes place in step three, and they undergo a quality examination in step four.

Data organization for the participatory action research (PAR) process was done by a survey, conducted four times in representative schools, and by organizing several group discussions.

The sample population consisted of 49 special immersion schools under the control of the Bangkok Basic Education Committee. This group was divided into two groups: first, three representative schools involved in participatory action research, with 30 representatives working together to implement the indicators resulting from the PAR effort of the schools. In this way each indicator becomes a statement of identity and a key element in effective school management. The second group consisted of 690 respondents (from 46 schools) to a questionnaire on which the indicators were the main points of evaluation.

Participatory action research yielded 27 indicators of school-based management efficiency, which can be categorized as academic management (eight indicators), financial management (seven indicators), personnel management (five indicators), or general management (seven indicators). All can be applied across all schools in Thailand as an effective method of school-based management as adequately demonstrated by examples already presented by the researcher.

Development of these indicators by participatory action research is a self-contained process at the core of which are the persons most involved with problems; it is a most effective method of real-situation problem solving. In addition, participants in the PAR process were found to harbor more goodwill toward school administrations as a result of their participation, measured with a 0.1 level of reliability. Further research will yield benefits in terms of the constant improvement of school-based management and its adoption by all remaining schools, to the substantial benefit of education in Thailand as a whole.